

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЮРИДИЧНИЙ
КАФЕДРА КОНСТИТУЦІЙНОГО ТА ТРУДОВОГО ПРАВА

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан юридичного факультету
_____ Т.О. Коломоєць
(підпис) (ініціали та прізвище)
« _____ » _____ 2021р.

ПРАВО СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ
РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

підготовки першого бакалаврського рівня вищої освіти
(назва освітнього ступеня)
очної (денної) та заочної (дистанційної) форм здобуття освіти
спеціальності _____ 081 Право
(шифр, назва спеціальності)

освітньо-професійна програма _____ Право
(назва)

**Укладач: Галіцина Наталя Вікторівна, д.ю.н., професор, професор кафедри
конституційного та трудового права**

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри конституційного та
трудового права

Протокол № _____ від “ _____ ” _____ 2021 р.
Завідувач кафедри конституційного та
трудового права

_____ С.В. Омелянчик
(підпис) (ініціали, прізвище)

Ухвалено науково-методичною радою
юридичного факультету

Протокол № 1 від “7” вересня 2021 р.
Голова науково-методичної ради
юридичного факультету

_____ І.В. Єна
(підпис) (ініціали, прізвище)

Погоджено
з навчально-методичним відділом

_____ _____
(підпис) (ініціали, прізвище)

1. Опис навчальної дисципліни

1	2	3	
Галузь знань, спеціальність, освітня програма рівень вищої освіти	Нормативні показники для планування і розподілу дисципліни на змістові модулі	Характеристика навчальної дисципліни	
		очна (денна) форма здобуття освіти	заочна (дистанційна) форма здобуття освіти
Галузь знань 081 Право	Загальна кількість кредитів – 3	Обов'язкова	
		Цикл дисциплін Професійної підготовки спеціальності	
Спеціальність 081 Право	Загальна кількість годин – 90	Семестр:	
		2 -й	2 -й
Освітньо-професійна програма Право	Загальна кількість змістовних модулів - 2	Лекції	
		24 год.	2 год.
		Практичні заняття	
Рівень вищої освіти: бакалаврський	Загальна кількість поточних контрольних заходів - 4	12 год.	4 год.
		Самостійна робота	
		54 год.	84 год.
		Вид підсумкового семестрового контролю: залік	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Програма вивчення навчальної дисципліни «Право соціального захисту» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки «бакалавра» спеціальності 081 «Право».

Визнання України соціальною державою згідно статті 1 Конституції України та загострення соціальних проблем у зв'язку з переходом до ринкової економіки зумовили актуальність пошуку оптимальної системи державних засобів захисту соціальних прав людини і громадянина в Україні. Систему соціального захисту в Україні сьогодні можна вважати в основному сформованою. Проте захисту її належного функціонування, удосконалення засобів і механізмів правового регулювання відносин у сфері соціального захисту залишатиметься актуальним завданням для держави протягом тривалого часу. Тому вивчення майбутніми юристами навчальної дисципліни «Право соціального захисту» матиме вагоме значення для їх подальшої практичної діяльності на ниві правового захисту соціального захисту громадян. Саме кваліфіковані фахівці зможуть забезпечити як належну роботу системи органів соціального захисту, так і поширення правових знань серед громадян України та захист їх прав і законних інтересів.

Термін «право соціального захисту» вживається, як відомо, в трьох значеннях: по-перше, як галузь національного права України; по-друге, як наука; по-третє, як навчальна дисципліна в системі юридичної освіти. Як галузь права право соціального захисту являє собою систему правових норм, що регулюють суспільні відносини з матеріального захисту, надання соціальних послуг за рахунок спеціально створених фінансових джерел особам, які зазнали соціального ризику. Право соціального захисту як наука становить систему об'єктивних знань про поняття, розвиток, закономірності, принципи самостійної галузі права. Право соціального захисту як навчальна дисципліна – це систематизовані відповідно до навчальної програми знання щодо предмета правового регулювання норм цієї галузі права та їх особливостей.

Мета курсу «Право соціального захисту» полягає у засвоєнні фундаментальних знань щодо правовідносин соціального захисту, формуванню вмінь і навичок застосовувати здобуті знання у правозастосовчій практиці.

Завдання курсу «Право соціального захисту»:

- ознайомлення з основними поняттями та принципами права соціального захисту;
- вивчення системи чинного законодавства про соціальне захисту, правових проблем, що виникають в процесі його застосування;
- визначення особливостей правового статусу суб'єктів права соціального захисту;
- вивчення підстав та умов виникнення, зміни та припинення соціально-забезпечувальних правовідносин;
- засвоєння методів регулювання соціально-забезпечувальних правовідносин та специфіки захисту прав суб'єктів права соціального захисту.

У результаті вивчення даної навчальної дисципліни студент повинен *знати*:

- визначення основних категорій та понять права соціального захисту;

- нормативно-правові акти про соціальний захист,
- наукові роботи з проблем права соціального захисту;
- узагальнення судової практики;

Вміти:

- відрізнити правовідносини, що регулюються правом соціального захисту від тих, які є предметом регулювання інших галузей права,
- орієнтуватись у системі джерел соціального законодавства України та міжнародно-правового регулювання соціального захисту;
  - аналізувати, узагальнювати та застосовувати норми права соціального захисту України у практичній діяльності, роз'яснювати їх зміст;
  - розрізнити відносини, що регулюються правом соціального захисту, від відносин, які регулюються іншими галузями права;
  - застосовувати норми правових актів та користуватись джерелами права соціального захисту, тлумачення норм права, коментарями при вирішенні спорів, складати та оформлювати документи правничого характеру з правовідносин соціального захисту;
  - підбирати літературу з теми заняття, складати конспекти і тези виступів, знаходити правову інформацію логічно (послідовно, з виокремленням головного, доказово, аргументовано) викладати правничий матеріал із застосуванням знань з різних джерел та галузей права, користуючись правовою термінологією права соціального захисту;
  - застосовувати правові знання з права соціального захисту для оцінювання юридичних фактів, обґрунтовувати їх правову оцінку

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен набути таких результатів навчання (знання, уміння тощо) та компетентностей:

Заплановані робочою програмою результати навчання та компетентності	Методи і контрольні заходи
1	2
<ul style="list-style-type: none"> - Визначати переконливість аргументів у процесі оцінки заздалегідь невідомих умов та обставин. - Здійснювати аналіз суспільних процесів у контексті аналізованої проблеми і демонструвати власне бачення шляхів її розв'язання. - Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел. - Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу відомої проблеми. - Давати короткий висновок щодо окремих фактичних обставин (даних) з достатньою обґрунтованістю. - Оцінювати недоліки і переваги аргументів, аналізуючи відому проблему. - Складати та узгоджувати план власного дослідження і самостійно збирати матеріали за визначеними джерелами. - Використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин. 	<p>Поточний контроль здійснюється шляхом виконання таких обов'язкових видів роботи, як виступ з питань певної теми розділу на практичному занятті; доповідь з проблемної тематики з презентацією; участь у обговоренні дискусійних питань; письмова контрольна робота, та додаткових видів роботи - участь у ділових (ситуативних) іграх; робота в групах; участь у науково-дослідній роботі (роботі конференцій, студентських наукових гуртків та</p>

- Самостійно визначати ті обставини, у з'ясуванні яких потрібна допомога, і діяти відповідно до отриманих рекомендацій.
- Вільно спілкуватися державною та іноземною мовами як усно, так і письмово, правильно вживаючи правничу термінологію.
- Володіти базовими навичками риторики.
- Доносити до респондента матеріал з певної проблематики доступно і зрозуміло.
- Пояснювати характер певних подій та процесів з розумінням професійного та суспільного контексту
- Належно використовувати статистичну інформацію, отриману з першоджерел та вторинних джерел для своєї професійної діяльності.
- Вільно використовувати для професійної діяльності доступні інформаційні технології і бази даних.
- Демонструвати вміння користуватися комп'ютерними програмами, необхідними у професійній діяльності.
- Працювати в групі, формуючи власний внесок у виконання завдань групи.
- Виявляти знання і розуміння основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування національної правової системи.
- Демонструвати необхідні знання та розуміння сутності та змісту основних правових інститутів і норм фундаментальних галузей права.
- Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.
- Застосовувати набуті знання у різних правових ситуаціях, виокремлювати юридично значущі факти і формувати обґрунтовані правові висновки.
- Готувати проекти необхідних актів застосування права відповідно до правового висновку зробленого у різних правових ситуаціях.
- Надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях.

проблемних груп, підготовці публікацій, участь в конкурсах тощо); завдання творчого характеру

Проміжний контроль - проводиться наприкінці вивчення базового модуля шляхом тестування.

Підсумкові контрольні заходи проводяться по завершенню семестру та мають дві складові - письмова відповідь на іспиті та захист групового творчого проекту або індивідуального дослідницького завдання.

Добір балів – можливість для здобувачів, які пропустили заняття з поважних причин показати отримані знання.

Міждисциплінарні зв'язки.

Курс «Право соціального захисту» тісно взаємопов'язаний з курсом «Трудове право».

Окрім того, простежується зв'язок з теоретичними дисциплінами – теорією держави та права, філософією права. Під час вивчення особливостей права соціального захисту потрібно послуговуватися також знаннями, отриманими в ході вивчення таких дисциплін: конституційне право України, цивільне право України, адміністративне право України, кримінальне право України та відповідних спецкурсів.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1

Тема 1

Поняття, предмет, метод та система права соціального захисту

Загальне поняття про соціальний захист та соціальне захисту. Історія становлення та розвитку соціального захисту. Поняття соціального захисту, соціального захисту, соціальної політики держави. Місце і роль соціального захисту в соціальній політиці Української держави. Право на соціальне захисту – одне з найважливіших конституційних прав громадян України. Концепція соціального захисту населення України.

Поняття та предмет права соціального захисту. Метод права соціального захисту. Сполучення імперативного і диспозитивного способів правового регулювання.

Основні функції права соціального захисту. Система права соціального захисту. Поняття системи та структури права соціального захисту. Місце права соціального захисту в системі національного права. Співвідношення права соціального захисту з суміжними галузями права (конституційним, трудовим, цивільним, адміністративним, фінансовим).

Форми і види соціального захисту в Україні. Система органів, які здійснюють соціальне захисту в Україні.

Загальна характеристика права соціального захисту зарубіжних країн.

Тема 2

Принципи права соціального захисту

Поняття та система принципів правового регулювання соціального захисту. Проблеми законодавчого закріплення принципів права соціального захисту. Роль і значення загально-правових та міжгалузевих принципів у праві соціального захисту.

Зміст галузевих принципів права соціального захисту: соціальне захисту за умов обов'язкового страхування всіх найманих працівників і самозайнятих осіб; різноманітність форм і видів соціального захисту застрахованих працівників; диференціація умов і норм соціального захисту від характеру і тривалості трудової діяльності і розмірів страхових внесків робітників; захисту пенсіями і допомогами на рівні прожиткового мінімуму; здійснення соціального захисту за рахунок державних і недержавних страхових фондів; здійснення соціального захисту органами державного управління; охорона і захист права і законних інтересів громадян на соціальне захисту.

Принципи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування (Закон України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування»).

Основні державні соціальні стандарти та порядок їх установлення. Прожитковий мінімум – базовий соціальний стандарт, порядок його встановлення та застосування. Інші соціальні стандарти та державні соціальні гарантії в сфері соціального захисту: мінімальна пенсія, середньомісячний сукупний дохід сім'ї, межа малозабезпеченості тощо.

Тема 3

Джерела і форми права соціального захисту

Поняття джерел і форм права в загальній теорії права. Поняття форм права соціального захисту, їх класифікація та види.

Конституція України як форма права соціального захисту.

Загальна характеристика форм права соціального захисту.

Закони України: «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», «Про пенсійне захисту», «Про пенсійне захисту осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб», «Про статус і соціальний захист осіб, які постраждали від Чорнобильської катастрофи», «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні», «Про основи соціального захисту ветеранів праці та інших громадян похилого віку в Україні», «Про державну допомогу сім'ям з дітьми», «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» та інші.

Підзаконні нормативно-правові акти в праві соціального захисту: Укази Президента України, постанови Кабінету Міністрів України, акти Пенсійного фонду України та Міністерства праці і соціальної політики України.

Акти соціального партнерства – генеральна угода, галузеві та регіональні угоди, колективні договори підприємств – як форми права соціального захисту. Локальні нормативні акти як форми права соціального захисту.

Міжнародно-правові акти, як форми права соціального захисту України. Основні міжнародні правові акти про право людини на соціальне захисту. Право соціального захисту за Загальною декларацією прав людини (ООН, 1948 р.) і Міжнародним Пактом про економічні, соціальні та культурні права. Європейська соціальна хартія (Рада Європи, Турін, 1961 р.), і Європейська соціальна хартія (переглянута) (Рада Європи, Страсбург, 1996 р.), як джерело європейських міжнародних стандартів у сфері соціального захисту.

Тема 4

Правовідносини в сфері соціального забезпечення

Поняття правовідносин в загальній теорії права. Поняття, види, класифікація та особливості правовідносин у сфері соціального захисту.

Правовідносини: основні (матеріальні), процедурні, процесуальні. Підстави виникнення, зміни та припинення правовідносин у сфері соціального захисту.

Особливості юридичних фактів та їх види.

Суб'єкти правовідносин у сфері соціального захисту: поняття, види, правосуб'єктність. Громадяни як суб'єкти правовідносин. Сім'я як суб'єкт правовідносин. Уповноважені державою органи як суб'єкти правовідносин у сфері соціального захисту. Фонди загальнообов'язкового державного соціального страхування. Недержавні структури як суб'єкти правовідносин.

Об'єкт правовідносин. Зміст правовідносин.

Пенсійні правовідносини. Правовідносини по забезпеченню державними допомогоюми. Правовідносини, що виникають у зв'язку з утриманням в установах

і будинках для престарілих, у зв'язку із санаторно-курортним лікуванням, у зв'язку з протезуванням та у зв'язку з медичним обслуговуванням. Відмінність пенсійних правовідносин від інших правовідносин по соціальному забезпеченню.

Процедурні правовідносини: а) правовідносини, що виникають у зв'язку з встановленням фактів та обставин, які мають юридичне значення для основних правовідносин; б) правовідносини, що виникають у зв'язку з вирішенням питання про призначення того або іншого виду захисту. Процесуальні відносини, в яких вирішуються спори, відносно окремих юридичних фактів.

Тема 5

Страховий (трудоий) стаж

Поняття та значення страхового (трудоого) стажу в праві соціального забезпечення.

Класифікація трудового стажу та його види. Страховий стаж як загальна умова виникнення права на деякі види пенсій за солідарною системою.

Поняття мінімального страхового внеску. Поняття коефіцієнта страхового стажу. Види трудової діяльності, що зараховуються до стажу роботи. Порядок обчислення страхового (трудоого) стажу для призначення пенсій та допомог.

Пільги по обчисленню стажу роботи (загального, спеціального). Значення спеціального трудового стажу в пенсійному забезпеченні. Стаж роботи в професіях, виробництвах і посадах, зазначених у списках № 1, № 2, та у списках інших професій.

Вислуга років. Поняття та види. Нормативно-правове регулювання вислуги років. Порядок обчислення вислуги років: військовослужбовцям, працівникам органів внутрішніх справ, державним службовцям, службовцям місцевого самоврядування, працівникам прокуратури та митних органів. Вислуга років окремих категорій працівників авіації і льотно-випробного складу та окремих категорій працівників галузей народного господарства.

Підтвердження трудового стажу. Документи, що підтверджують трудовий стаж і вислугу років. Посвідчення свідків про трудовий стаж.

Персоніфікований облік у системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування. Свідоцтво про загальнообов'язкове державне соціальне страхування.

Змістовий модуль 2

Тема 6

Пенсії за вислугу років

Поняття пенсії за вислугу років. Категорії осіб, які мають право на пенсію за вислугу років.

Умови призначення пенсій за вислугу років спеціалістам народного господарства, працівникам освіти, охорони здоров'я соціального забезпечення. Пенсії за вислугу років артистам та деяким іншим категоріям творчих працівників театрів, театральних-видовищних підприємств. Пенсії за вислугу років льотно-випробному складу цивільної авіації.

Умови виникнення права на таку пенсію та визначення її розмірів. Особливості пенсійного забезпечення суддів, державних службовців, народних депутатів України, працівників прокуратури, служби безпеки, митних органів, працівників науки, військовослужбовців та осіб начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ.

Розміри пенсій та порядок їх обчислення. Надбавки по пенсії за вислугу років.

Пенсії за особливі заслуги перед Україною. Коло осіб, які мають право на пенсії за особливі заслуги перед Україною, умови а порядок її призначення.

Тема 7

Пенсії за віком

Сучасний стан та особливості реформування державної системи пенсійного забезпечення в Україні. Структура нової системи пенсійного забезпечення.

Солідарна система загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, накопичувальна система пенсійного страхування, система недержавного пенсійного забезпечення.

Поняття пенсійного забезпечення. Особи, які мають право на пенсію. Поняття пенсій за віком. Загальні умови виникнення права на пенсію за віком: пенсійний вік, страховий стаж, страхові внески.

Особливості пільгового пенсійного забезпечення. Умови призначення пенсій за віком особам, які зайняті на роботах з шкідливими і важкими умовами праці та підземних і відкритих гірничих роботах (Списки №1, №2). Пільгове пенсійне забезпечення громадян, які постраждали від Чорнобильської катастрофи, багатодітних матерів і матерям дітей інвалідів з дитинства, інвалідам, учасникам війни, сім'ям загиблих військовослужбовців, особам хворим на гіпофізарний нанізм і диспропорціональним карликам, інвалідам по зору першої групи.

Визначення заробітної плати (доходу) для обчислення пенсії у солідарній системі.

Порядок обчислення і перерахунку пенсій за віком. Розміри пенсій і надбавки до пенсій за віком. Мінімальний розмір пенсії за віком. Пенсії за віком при неповному стажі роботи. Порядок призначення та виплати пенсій за віком. Підвищення розміру пенсій за віком у разі відстрочки часу її призначення. Утримання з пенсій.

Тема 8

Пенсії по інвалідності

Загальний стан інвалідності в Україні. Поняття інвалідності. Організація діяльності медико-соціальних експертних комісій (МСЕК) та їх повноваження щодо встановлення інвалідності.

Характеристика окремих груп інвалідності. Поняття та юридичне значення: професійного захворювання, трудового каліцтва, загальних причин інвалідності, поранення, контузії і других причин інвалідності при призначенні пенсій.

Поняття та види пенсій по інвалідності. Страховий(трудоий) стаж як умова права на пенсію по інвалідності. Умови призначення пенсій по інвалідності внаслідок загального захворювання, по інвалідності від трудового каліцтва або професійного захворювання. Порядок призначення та виплати пенсій. Мінімальні розміри пенсій. Надбавки до пенсій по інвалідності.

Пенсії по інвалідності військовослужбовцям та працівникам міліції. Особливості призначення пенсій по інвалідності державним службовцям, народним депутатам України, суддям, прокурорським працівникам, працівникам науки та працівникам митних органів. Умови обчислення пенсій та її розміри. Надбавки до цих пенсій. Підвищення пенсій інвалідам війни та учасникам бойових дій. Період на який призначається пенсія по інвалідності.

Строк виплати пенсії по інвалідності в разі зміни групи інвалідності або відновлення працездатності.

Тема 9 **Державні допомоги**

Конституційні засади права на державні допомоги в Україні. Поняття та ознаки державних допомог, їх місце у системі соціального забезпечення. Принципи надання державної соціальної допомоги в Україні: законодавче визначення умов і порядку надання соціальної допомоги; адресність; гуманність; доступність; законодавче встановлення соціального стандарту нужденності; залежність розміру соціальної допомоги від рівня нужденності особи; безповоротність надання допомоги.

Види допомог сім'ям з дітьми: допомога по вагітності і пологах; одноразова допомога при народженні дитини; допомога по догляду за дитиною до досягнення нею 3-річного віку; допомога на дітей, які знаходяться під опікою та піклуванням; допомога на дітей одиноким матерям; допомога малозабезпеченим сім'ям з дітьми.

Державна соціальна допомога інвалідам з дитинства та дітям-інвалідам. Державна соціальна допомога особам, які не мають права на пенсію та інвалідам. Державні допомоги особам, що постраждали від Чорнобильської катастрофи та інших техногенних катастроф.

Порядок звернення за допомогою. Призначення та виплата допомог. Підстави припинення та відновлення виплати допомог.

Поняття та особливості житлових субсидій. Правові підстави призначення житлових субсидій.

Тема 10 **Пенсії в разі втрати годувальника**

Поняття пенсії в разі втрати годувальника. Склад членів сім'ї, які мають право на пенсію у зв'язку з втратою годувальника. Поняття утримання. Поняття непрацездатності члена сім'ї. Умови призначення пенсії у зв'язку з втратою годувальника.

Обчислення розміру пенсії. Диференціація розмірів пенсії в залежності від причин смерті годувальника, кількості непрацездатних членів сім'ї, та заробітної платні. Мінімальний розмір пенсій. Розміри пенсій дітям-сиротам. Виділення частки пенсії.

Особливості призначення пенсій у зв'язку з втратою годувальника членам сім'ї суддів, прокурорських працівників, працівників науки, державних службовців, посадових осіб органів місцевого самоврядування. Умови виникнення права та розмір пенсій, у зв'язку з втратою годувальника, військовослужбовцям та працівникам органів внутрішніх справ. Пенсії у зв'язку з втратою годувальника, який помер внаслідок нещасного випадку на виробництві або професійного захворювання.

Період на який призначається пенсія у зв'язку з втратою годувальника. Зміна розміру пенсій.

Тема № 11

Соціальне обслуговування: соціальні пільги та соціальні послуги

Класифікація соціальних пільг за змістом. Медико-реабілітаційні пільги; соціально-трудові пільги; житлово-комунальні пільги; соціально-побутові пільги та ін. Джерела фінансування надання пільг.

Соціальне обслуговування: поняття, форми, види, принципи надання. Органи, які здійснюють соціальне обслуговування. Соціальне обслуговування осіб похилого віку та інвалідів.

Медична та соціально-трудова реабілітація інвалідів. Утримання громадян похилого віку та інвалідів у стаціонарних закладах соціального забезпечення. Порядок їх направлення. Протезування та забезпечення інвалідів транспортними засобами пересування.

Санаторно-курортне обслуговування. Соціальні послуги територіальних центрів соціального обслуговування пенсіонерів та одиноких непрацездатних громадян. Ритуальні послуги.

Порядок надання ритуальних послуг. Допомога на поховання.

Соціальне обслуговування дітей-сиріт.

Тема 12

Соціальний захист ветеранів війни, праці та громадян похилого віку

Державна політика в Україні щодо надання пільг. Поняття та ознаки соціальних пільг як податкового виду соціального забезпечення. Класифікація соціальних пільг за професійним соціальним статусом особи.

Поняття соціального статусу особи. Соціальні пільги ветеранам війни, дітям війни, ветеранам праці та особам похилого віку (законодавче визначення поняття «ветеран праці»), інвалідам, особам, які постраждали від нацистських

переслідувань, жертвам політичних репресій. Пільги особам, які постраждали від Чорнобильської катастрофи.

4. Структура навчальної дисципліни

Змістовий модуль	Усього годин	Аудиторні (контактні) години						Самостійна робота, год		Система накопичення балів		
		Усього годин		Лекційні заняття, год		Практичні заняття, год				Теор. зав-ня, к-ть балів	Практ. зав-ня, к-ть балів	Усього балів
		о/дф.	з/ф	о/дф.	з/ди ст ф.	о/д ф.	з/ди ст ф.					
								о/д ф.	з/ди ст ф.			
1	2	3		4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	15	8	3	6	1	2	2	7	12	5	5	10
2	15	6	3	4	1	2	2	9	12	-	10	10
Усього за змістові модулі	90	42	16	28	4	14	12	48	74	15	45	60
Підсумковий семестровий контроль екзамен	30							30	30			40
Загалом		90								100		

5. Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Денне відділення (кількість годин)	Заочне відділення (кількість годин)
1	Поняття, предмет, метод та система права соціального захисту	2	
2	Принципи права соціального захисту	2	
3	Джерела і форми права соціального захисту	2	
4	Правовідносини в сфері соціального захисту	2	
5	Страховий (трудовий) стаж	2	
6	Пенсії за вислугу років	2	
7	Пенсії за віком	2	1
8	Пенсії по інвалідності	2	
9	Державні допомоги	2	
10	Пенсії в разі втрати годувальника	2	
11	Соціальне обслуговування: соціальні пільги та соціальні послуги	2	1
12	Соціальний захист ветеранів війни, праці та громадян похилого віку	2	
	Разом	24	2

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Денне відділення (кількість годин)	Заочне відділення (кількість годин)
1	Страховий (трудовий) стаж	2	
2	Пенсії за вислугу років	2	1
3	Пенсії за віком	2	1
4	Державні допомоги	2	1
5	Пенсії в разі втрати годувальника	2	
6	Соціальне обслуговування: соціальні пільги та соціальні послуги	2	1
	Разом	12	4

7. Види і зміст поточних контрольних заходів

№ змістового модуля	Вид поточного контрольного заходу	Зміст поточного контрольного заходу	Критерії оцінювання**	Усього балів
1	2	3	4	5
1	Тестування в Moodle	За навчальними матеріалами ЗМ 1	Кількість тестових питань – 30 Правильна відповідь оцінюється у 0,5 бали	15
	Розв'язання ситуативних задач	Відповіді на поставлені в задачі питання та їх обґрунтування оформлюються у документі формату Word та прикріплюються на сторінці дисципліни «Право соціального захисту» СЕЗН Moodle https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=14387	Правильне вирішення однієї задачі оцінюється у 1, 5 балів	15
Усього за ЗМ 1 контр. заходів	2			30
2	Розв'язання ситуативних задач	Відповіді на поставлені в задачі питання та їх обґрунтування оформлюються у документі формату Word та прикріплюються на сторінці дисципліни «Право соціального захисту» СЕЗН Moodle https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=14387	Правильне вирішення однієї задачі оцінюється у 1,5 бали	15
2	Тестування в Moodle	За навчальними матеріалами ЗМ 2	Кількість тестових питань – 30 Правильна відповідь оцінюється у 0,5 бали	15
Усього за ЗМ 2 контр. заходів	2			30
Усього за змістові модулі контр. заходів	4			60

8. Підсумковий семестровий контроль

Форма	Види підсумкових контрольних заходів	Зміст підсумкового контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5
Залік	Письмова відповідь на заліку	передбачає розгорнуте висвітлення двох питань, перелік яких наведено у Moodle на сторінці https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=307	правильна відповідь на одне питання оцінюється у 5 балів (max 10 балів)	10
	Тестування в Moodle	передбачає відповіді на 20 тестових питань	правильна відповідь оцінюється у 0,5 балів за одне тестове питання (max 10 балів)	30
	Захист групового творчого проекту або індивідуального дослідницького завдання	здійснюється на заліковому тижні. Публічний захист є обов'язковою вимогою для зарахування результатів за даними видами робіт	вдало виконаний проект, який відповідає вимогам новизни, актуальності, проблемності оцінюється (max 20 балів)	
Усього за підсумковий семестровий контроль				40

9. Рекомендована література

Основна

1. Бойко М. Д. Право соціального забезпечення України : навчальний посібник. 5-те вид, перероб. та допов. Київ : Центр учбової літератури, 2018. 447 с
2. Болотіна Н.Б. Право соціального захисту України: Навч. посіб. 4-ге вид., перероб. і доп. К.: Знання, 2018. 663 с.
3. Галіцина Н. В. Теорія та практика реалізації концепції соціальної держави в Україні : адміністративно-правове дослідження : монографія. Х.: ФОП Панов, 2016. 578 с.
4. Денисенко К.В. Право соціального забезпечення. Конспект лекцій для студентів для студентів усіх форм навчання / Укл.: Денисенко К.В. Чернігів: ЧНТУ, 2017. 96 с.
5. Право соціального забезпечення в Україні: підручник. За заг. ред. С.М. Прилипка, О.М. Ярошенка. Харків: Вид-во «ФІНН», 2009. 434 с.
6. Право соціального забезпечення в Україні: підручник / Т. А. Занфірова, М.І. Іншин, С.М. Прилипко та ін.; за заг. ред. Т.А. Занфірової, С.М. Прилипка, О.М. Ярошенка. 2 вид, переробл. і доповн. Х.: «ФІНН», 2012. 640 с.
7. Сирота І.М. Право соціального забезпечення в Україні: підручник студентів вищих навч. закладів / І.М. Сирота; МОНУ; Одеська національна юридична академія. 7-е вид., переробл. й доп. Харків: Одиссей, 2017. 408с.
8. Смолярова М. Л. Право соціального захисту : Практикум. Запоріжжя: ЗНТУ, 2017. 144 с.
9. Сташків Б.І. Право соціального забезпечення. Особлива частина : навчальний посібник. Чернігів: ПАТ «ПВК «Десна», 2018. 1092 с.

Додаткова

1. Багмет М.О., Міхель Д.О. Державні соціальні стандарти в Україні – як гарантія формування європейського рівня і якості життя. URL: Режим доступу: www.nbuv.gov.ua/portal/.../P5_doc.pdf
2. Безтелесна Л.І., Пивоварчук Л.В. Інституційне забезпечення реалізації соціальних гарантій держави : монографія.– К. : Кондор, 2017. 194 с
3. Боднарук М.І. Соціальне страхування в Україні: правові аспекти становлення та розвитку. Чернівці: Рута, 2002. 247 с.
4. Вишновецька С.В., Григолінський С.О. Страховий стаж як категорія трудового права і права соціального забезпечення. *Юридичний вісник*. 2014. № 3(32). С. 85-89.
5. Галіцина Н. В. Матеріальна відповідальність держави в соціальній сфері. *Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки*. 2020. № 1. С. 27-34. URL: <http://law.journalsofznu.zp.ua/archive/visnik-1-2020/4.pdf>.
6. Галіцина Н. В. Інститут адміністративної відповідальності у соціальній сфері. *Юридичний вісник*. 2020. № 5. С. 20-32.
7. Галіцина Н. В. Адміністративне судочинство як процесуальний засіб вирішення соціальних спорів. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 9. С. 119-126.
8. Галіцина Н. В. Адміністративні правовідносини в соціальній сфері. *Актуальні проблеми держави і права*. 2020. № 86. С. 27-37. URL: <http://apdp.in.ua/v86/4.pdf>.
9. Галіцина Н. В. Чи необхідна розробка спеціального законодавства щодо судового захисту в соціальній сфері?. *Сучасне державотворення та правотворення: питання теорії та практики*: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, Україна, 13-14 грудня 2019 р.). Одеса: ГО "Причорноморська фундація права", 2019. Ч II. 164 с. Одеса : ГО "Причорноморська фундація права", 2019. Т. 2 С. 10-13.
10. Галіцина Н. В. Чи бути соціальним судам в Україні? *Актуальні питання розвитку права та законодавства*: матеріали міжнародної науково-практичної конференції. м. Львів, 20-21 грудня 2019 р. У 2-х частинах. Львів: Західноукраїнська організація "Центр правничих ініціатив. 2019. Ч. 2. 124 с. Львів: Центр правничих ініціатив, 2019. Т. 2 С. 12-16.
11. Галіцина Н. В. Можливості соціального партнерства щодо подолання пандемії COVID-19. *Запорізькі правові читання*: матеріали Щорічної міжнародної науково-практичної

- конференції, м. Запоріжжя, 19–20 травня 2020 року / за заг. ред. Т.О. Коломоець. Запоріжжя: ЗНУ, 2020. Запоріжжя: ЗНУ, 2020. С. 42-45.
12. Галіцина Н. В. Соціальне право як складова особливого адміністративного права. *Новітні тенденції розвитку адміністративного права як науки, навчальної дисципліни та галузі права* : матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Харків, 23 вересня 2020 р. Харків : Видавничий дім «Гельветика», 2020. С. 19-23.
  13. Галіцина Н.В. Нормативний акт як інструмент діяльності публічної адміністрації у соціальній сфері. *Матеріали міжнародного науково-практичного конгресу «Актуальні проблеми правової науки»*. М. Запоріжжя, 7-8 жовтня 2021 р. С. 74-76.
  14. Герасимів Т. З. Принципи права соціального забезпечення України. Дрогобич: Вид. фірма «Відродження», 2002. 128 с.
  15. Діяльність прокуратури щодо захисту прав громадян у сфері оплати праці: наук.-практ. посіб. І.М. Козьяков, В.І. Ніндіпова, І.С. Зарубинська та ін.; за заг. ред. Ю.М. Дьоміна. К.: Алерта, 2013. 394 с.
  16. Діяльність прокурора у сфері соціального захисту осіб, які потребують державної підтримки та допомоги: наук.-практ. посіб. В.І. Ніндіпова, Р.В. Романчук, О.В. Єні та ін.; за заг. ред. В.В. Білоуса. К.: Алерта, 2013. 320 с.
  17. Заєць О.М., Кригіна Д.Г. Страховий стаж : поняття та умови обчислення / О. М. Заєць, Д. Г. Кригіна // Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. – 2013. – № 1. – С. 185-192.
  18. Іванов Ю. Ф., Іванова М.В. Трудове право України : навч. посіб. 2-ге вид. доповн. і переробл / Ю.Ф. Іванов, М.В. Іванова. - Київ: Алерта, 2020. 442 с.
  19. Коробенко Н. П. Генезис пенсійних правовідносин у праві соціального забезпечення. *Часопис Київ. ун-ту права*. 2006. № 1. С. 116–121.
  20. Костюк В. Л. Право на пенсійне забезпечення в умовах сьогодення : науково-теоретичний аспект. *Часопис Національного університету «Острозька академія»*. Сер. «Право» 2015. № 1 (11). С. 1-15.
  21. Кравчук Т. В. Правові проблеми регулювання пенсійного забезпечення в Україні та деяких країнах СНД у разі втрати годувальника. *Правова держава: Щорічник наук. праць*. Вип.16. К.: ІДП НАН України, 2005. С. 623–629.
  22. Лушникова М.В., Лушников А.М. Международное и сравнительное трудовое право и право социального обеспечения: введение в курс : учеб. пособие. М. : Юрлитинформ, 2011. 304 с.
  23. Михайлова І. Ю. Пенсія як об'єкт пенсійних правовідносин. *Порівняльно-аналітичне право*. 2014. № 7. С. 99-101.
  24. Момотюк Д. Є. Роль недержавних пенсійних фондів у системі пенсійного забезпечення. *Фінанси України*. 2006. № 5. С. 71–77.
  25. Морозова О. Міжнародні стандарти побудови пенсійної системи. *Вісник Пенсійного фонду України*. 2004. № 12. С. 17–19
  26. Правове регулювання соціального обслуговування населення в сучасних умовах: проблеми теорії та практики: монографія / В.О. Гончаров, С.М. Прилипко, Л.П. Шумна, О.М. Ярошенко; За наук. ред. проф. Ярошенка О.М. Харків : Юрайт, 2012. 312 с.
  27. Правові проблеми трудового та пенсійного законодавства України в контексті євроінтеграції: монографія / [Н. М. Хуторян, Я. В. Сімутіна, М. М. Шумило та ін.; відповід. ред. Н. М. Хуторян]. К.: Ніка-Центр, 2017. 256 с.
  28. Прилипко С. М. Проблеми теорії права соціального забезпечення. Х.: ПП «Берека-Нова», 2006. 264 с.
  29. Сирота І. М. Страховий (трудоий) стаж як головна умова пенсійного забезпечення у солідарній системі. *Актуальні проблеми держави і права*. 2010. Вип. 52. С. 12-18.
  30. Система соціального захисту та соціального забезпечення в Україні: реальний стан та перспективи реформування. К.: Центр громадської експертизи, 2015. 108 с.
  31. Сільченко С.О. До питання про зміну парадигми правового регулювання обов'язкового соціального страхування. *Право та інновації*. 2016. № 1(3). С. 61-66.

32. Тарасенко Л. Право на пільги – конституційне право на соціальний захист чи нездатність держави забезпечити належний життєвий рівень іншим чином. URL: <http://www.pilga.in.ua/node/1192>.
33. Тищенко О. В. Право соціального забезпечення України: теоретичні та практичні проблеми формування і розвитку галузі: монографія. К.: ДП «Прінт Сервіс», 2014. 394 с.
34. Трудове право : підручник / [О. М. Ярошенко, С. М. Прилипко, А.М. Слюсар та ін.] ; за заг. ред. О.М. Ярошенка. 3-тє вид., перероб. і допов. Харків : Право, 2019. 544 с.
35. Хуторян Н.М., Сімутіна Я.В., Шумило М.М. Правові проблеми трудового та пенсійного законодавства України в контексті євроінтеграції: монографія. Х.: Право, 2018. 256 с.
36. Чорненький В.І. Конституційно-правовий статус осіб з інвалідністю в Україні: монографія. Х.: Право, 2017. 232 с.
37. Швець Н. М. Страховий стаж : поняття і юридичне значення. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2015. № 1. С. 77-81.
38. Шумило М. М. Правове регулювання пенсійного забезпечення державних службовців : моногр. К. : Ніка-Центр, 2010. 272 с.
39. Шумило М. М. Правовідносини у сфері пенсійного забезпечення в Україні : моногр. К : Ніка-Центр, 2016. 680 с.
40. Шумна Л.П. Право на соціальну підтримку і гарантії його реалізації в умовах ринкової економіки: монографія. Чернігів : Черніг. Нац. технол. Ун-т, 2014. 380 с.

Інформаційні ресурси:

1. Система інформаційно-правового забезпечення ЛПГА: ЗАКОН
2. Верховна Рада України: офіційний веб-портал URL.: <http://portal.rada.gov.ua/>
3. Урядовий портал: єдиний веб-портал органів виконавчої влади України URL.: <http://www.kmu.gov.ua/control/>
4. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського URL.: <http://www.nbuv.gov.ua/>
5. Всеукраїнський юридичний портал URL.: <http://jurconsult.net.ua/>
6. Національна академія правових наук України URL.: <http://www.aprnu.kharkiv.org/>
7. Інститут законодавства Верховної Ради України URL.: <http://instzak.rada.gov.ua/instzak/control/uk/index>
8. <http://www.mlsp.gov.ua/control> - Міністерство соціальної політики України
http://www.pfu.gov.ua/pfu/control/uk/publish/article.app2?art_id=214471 – Пенсійний фонд